

Verslag
Deeltraject campagne Ouderen in veilige handen

- Een veilig thuis, daar maak je je toch sterk voor? -

Stichting Lize
Maart 2014

NOOM
Netwerk van Organisaties van Oudere Migranten

Naar schatting zijn er elk jaar 200.000 ouderen slachtoffer van mishandeling. Dit kan zich in verschillende vormen uiten; fysiek geweld, psychische mishandeling maar ook verwaarlozing en seksueel misbruik horen hierbij. Ouderenmishandeling komt in alle lagen van de bevolking voor. Dus ook in de migrantengemeenschappen. Soms is sprake van opzettelijke en doelbewuste foute handelingen. Maar heel vaak speelt onmacht van mantelzorgers om goed om te gaan met ziekte een rol. Of mantelzorgers hebben, vol goede bedoelingen, te weinig oog voor de wensen van de oudere.

Tussen maart 2013 en maart 2014 heeft Stichting Lize via het NOOM geparticipeerd in het Landelijke Actieplan Ouderen in veilige handen. Het NOOM voert in 2013-2014 samen met de ouderenbonden ANBO, PCOB en Unie KBO en in opdracht van het ministerie van VWS het voorlichtingstraject van de campagne uit. Door deelname aan de voorlichtingscampagne wilde Lize het onderwerp ouderenmishandeling bespreekbaar maken binnen de Zuid-Europese gemeenschap en de doelgroep bewust maken van de achtergronden en verschillende vormen van ouderenmishandeling. Lize stelde zich binnen de campagne als doel acht Zuid-Europese gespreksleiders te trainen om zes gespreksbijeenkomsten over ouderenmishandeling te organiseren.

Aanpak

Landelijke bijeenkomst

Om draagvlak te creëren voor de voorlichtingscampagne is in eerste instantie een landelijke bijeenkomst georganiseerd voor de zelforganisaties van de Zuid-Europese gemeenschap. Tijdens deze bijeenkomst waren bestuurders van verschillende organisaties alsook sleutelfiguren aanwezig. Aan de hand van onder andere cijfers, kenmerken en risicofactoren heeft Yvonne Heygele van het NOOM het thema ouderenmishandeling toegelicht. De deelnemers zijn geïnformeerd over het Landelijk Actieplan en de voor-door aanpak die het NOOM binnen de voorlichtingscampagne hanteert voor lidorganisaties. Deze aanpak houdt in dat gespreksleiders uit de doelgroep zelf worden getraind om het gesprek over ouderenmishandeling met de gemeenschap aan te gaan. De opzet is om niet eenzijdig voor te lichten maar vooral het gesprek over het thema op gang te brengen. Tijdens de landelijke bijeenkomst is ook besproken hoe het thema ouderenmishandeling het beste aan de orde kan worden gesteld en zijn deelnemers geraadpleegd over welke aandachtspunten er binnen de verschillende gemeenschappen zijn met betrekking tot het thema. Voor de werving van gespreksleiders uit de doelgroep is een beroep gedaan op de bestuurders van de zelforganisaties en de sleutelfiguren. Vanuit de verschillende organisaties zijn personen aangedragen voor het volgen van de training tot gespreksleider. Daarnaast hebben enkele sleutelfiguren zich opgegeven.

Training gespreksleiders & gespreksbijeenkomsten

In de maanden april en mei van 2013 hebben tien Zuid-Europeanen deelgenomen aan een training tot gespreksleider. Net als tijdens de landelijke bijeenkomst is tijdens de training het thema ouderenmishandeling met alle achtergrondkenmerken, feiten en cijfers geïntroduceerd, en is het Landelijk Actieplan toegelicht. Aanvullend hebben de deelnemers methodes aangereikt gekregen hoe ze het thema kunnen behandelen. Er is gekeken met welke vragen, beelden en verhalen zij het gesprek op gang kunnen brengen, welke weerstanden ze hierbij kunnen tegenkomen en hoe hiermee om te gaan. Ook is ingegaan op

de aanpak van de gespreksbijeenkomsten. Daar kwamen onder andere vragen aan de orde als: hoe bouw je een bijeenkomst op?, hoe werf je deelnemers en wat is je rol als gespreksleider? Er was tevens aandacht voor advies en melding via het steunpunt Huiselijk Geweld en het meldpunt Ouderenmishandeling.

Tussen juni 2013 en maart 2014 hebben acht gespreksleiders in totaal 14 gespreksbijeenkomsten georganiseerd. Wegens omstandigheden hebben twee gespreksleiders uiteindelijk geen bijeenkomsten georganiseerd.

Hieronder een overzicht van de gespreksbijeenkomsten:

- 4 voor de Kaapverdise en Portugeessprekende gemeenschap in Rotterdam
- 2 voor de Italiaanse gemeenschap in Amsterdam en Utrecht
- 2 voor de Bosnische gemeenschap in Amsterdam en Eindhoven
- 2 voor de Servische gemeenschap in Breda
- 2 voor de Spaanse gemeenschap in Eindhoven en Enschede
- 1 voor de Portugese gemeenschap in Den Haag
- 1 voor de Zuid-Europese gemeenschap in Amsterdam

Door de toewijding en inzet van de gespreksleiders en de medewerking van enkele lokale zelforganisaties en kerken is het gelukt om in plaats van de zes geplande bijeenkomsten, veertien gespreksbijeenkomsten te organiseren. In totaal hebben ruim 300 Zuid-Europeanen deelgenomen aan een gespreksbijeenkomst over het onderwerp ouderenmishandeling.

Met uitzondering van één gespreksleider hebben alle gespreksleiders ervoor gekozen om het onderwerp ouderenmishandeling niet te koppelen aan een ander thema maar het onderwerp rechtstreeks te behandelen. Één gespreksleider gebruikte de thema's pensioen en testament als opstap naar het hoofdonderwerp ouderenmishandeling. Alle gespreksleiders hebben veel eigen initiatief en betrokkenheid getoond bij het uitvoeren van de bijeenkomsten. Zo hebben enkelen het aangereikte materiaal op maat gemaakt voor hun eigen gemeenschap. Zij hebben de powerpoint over ouderenmishandeling vertaald, voor de eigen groep herkenbare foto's gezocht en voorbeelden uit het land van herkomst gebruikt. In één van de groepen heeft de gespreksleider verhalen uit de werkmap door vrijwilligers laten naspelen om het gesprek op gang te brengen. Een andere gespreksleider heeft aanvullend voorlichtingen gegeven aan een Turkse en Chinese groep en weer een andere gespreksleider heeft haar eigen telefoonnummer beschikbaar gesteld voor mensen die het niet direct aandurven om het meldpunt te bellen. Één van de deelnemende organisaties heeft een medewerker aangewezen die als tussenschakel kan fungeren voor mensen die bellen naar het meldpunt als een hoge drempel ervaren.

Al het ondersteunende materiaal dat vanuit de training is aangereikt is als zeer bruikbaar ervaren. De gespreksleiders gaven aan dat met name de cijfers en feiten over ouderenmishandeling een *eye-opener* waren voor veel deelnemers. Mensen kunnen zich nauwelijks voorstellen dat mishandeling door de eigen familie zo vaak voorkomt, de aanname is dat als er sprake is van mishandeling de pleger een beroepskracht is.¹ Uit de terugkoppeling bleek dat gespreksleiders met een professionele achtergrond in zorg en

---

¹ Uit recente cijfers gebaseerd op meldingen bij de steunpunten Huiselijk geweld blijkt dat slecht 1% van de plegers beroepskracht is tegenover 35% (klein)kinderen, 27% (ex)partner en 24% een ander familielid.

welzijn hun werkervaring en kennis goed konden gebruiken bij het uitvoeren van de bijeenkomsten.

Tijdens bijeenkomsten waren deelnemers in het begin vooral stil en afwachtend. Met het tonen van foto's en stellen van vragen kwamen de reacties los. Veel deelnemers vertelden over eigen ervaringen of brachten verhalen van familieleden of vrienden in die waren geconfronteerd met ouderenmishandeling. Hierbij beseftte men van sommige gevallen pas tijdens het gesprek dat het om een vorm van ouderenmishandeling ging. De herkenning van ouderenmishandeling ontstond ter plekke bij het horen van alle informatie. Per groep waren de reacties uiteenlopend, sommige kwamen niet verder dan bespreken wat ouderenmishandeling is en hoe je ouderenmishandeling kunt herkennen. Andere groepen waren in staat om een stap verder te zetten en naast het signaleren ook te bespreken wat je met een signaal kunt doen en welke handelingsperspectieven er zijn. In meerdere groepen kwamen deelnemers na afloop naar de gespreksleider toe om persoonlijk nog een vraag te stellen of om een folder te vragen. Alle groepen hadden behoefte aan een vervolgbijeenkomst om verder over het thema door te praten. De Kaapverdische kerk in Rotterdam en de Servische kerk in Breda hebben zo'n vervolgbijeenkomst georganiseerd. Op deze bijeenkomsten kwamen niet alleen nieuwe belangstellenden af, maar ook mensen die aan de eerste bijeenkomst hadden deelgenomen kwamen bezochten de bijeenkomst. Er was een grote interesse voor het onderwerp. Opvallend was dat de tweede groep duidelijk aan het denken was gezet na de eerste bijeenkomst. Velen van hen kwamen met nog meer voorbeelden en reageerden bewuster en alerter op de informatie.

Terugkomdag

Onderdeel van het voorlichtingstraject was een tussentijdse terugkomdag voor de gespreksleiders. Omdat het wegens de beschikbaarheid van de gespreksleiders niet lukte om deze bijeenkomst halverwege te organiseren is besloten om aan het einde van het traject een evaluatiebijeenkomst te plannen. Tijdens deze dag is teruggeblikt op de ervaringen van de gespreksleiders en is een stand van zaken gegeven van het Landelijk Actieplan en de verschillende trajecten daarbinnen. Ook is besproken welke wensen en ideeën er zijn voor vervolgactiviteiten en welke mogelijkheden daartoe zijn. De thema's financiële uitbuiting, erfrecht en testament zijn bij meerdere groepen genoemd als onderwerpen waar een informatiebehoefte aan is. Ook is er behoefte aan informatie over mentorschap en aan aandacht voor ouder worden in Nederland (bijvoorbeeld rond vragen als hoe blijf je vitaal, wat kun je doen ter preventie van eenzaamheid en isolement, hoe zorg je ervoor dat je de regie houdt over je leven). Wat betreft het thema ouderenmishandeling kwam naar voren dat het goed zou zijn om het gesprek tussen mantelzorgers en ouderen op gang te brengen en nader in te gaan op de verschillende handelingsperspectieven die er zijn als men een signaal van ouderenmishandeling opvangt.

Communicatie

Op verschillende momenten is de doelgroep van Lize geïnformeerd over de campagne en de lokale bijeenkomsten. Zo is men via een mailing geattendeerd op de Internationale dag tegen ouderenmishandeling op 15 juni en de tv spot die rond deze datum is gelanceerd. Naast de uitnodigingen die via de deelnemende organisaties zijn verstuurd hebben we de doelgroep op meerdere momenten per e-mail uitgenodigd om deel te nemen aan één van de vele bijeenkomsten die zijn georganiseerd. Ook hebben we via onze website aandacht

besteed aan de campagne en wordt het eindverslag via de website beschikbaar gemaakt. Tenslotte hebben de organisaties die aan de campagne hebben meegedaan het verslag ontvangen met het verzoek het op te nemen in hun nieuwsbrief of te plaatsen op hun website.

Bijlage 1 Organisaties die hebben meegedaan aan de campagne Ouderen in veilige handen

1. Bosnisch Platform, BiH Platform
2. Spaanse federatie FAEEH
3. Associazioni Cristiane Lavoratori Italiani, ACLI
4. Comité Italianen in het buitenland, COM.IT.ES
5. COI, Comunita Organizzata Italiana di Utrecht
6. Bosnische Stichting Bron in Amsterdam
7. Kaapverdische kerk Stichting Emanuel in Rotterdam
8. Kaapverdische vrouwenorganisatie Casa Tiberias in Rotterdam
9. Servische Orthodoxe Katholieke Parochie in Breda
10. Bosnische vrouwenorganisatie Stichting Zene in Eindhoven
11. Portugese sportvereniging Grupo Desportivo Casa Portuguesa de Haia in Den Haag
12. Kaapverdische Stichting PortuVerde in Rotterdam
13. Spaanse vereniging Sociedad Española de Enschede
14. Spaanse vereniging voor gepensioneerden, Hogar del Pensionista Eindhoven
15. Stichting Zuid-Europese gemeenschappen in Amsterdam
16. Portugese vereniging APA Amsterdam